

مشاغلی که شغل نیستند

۳۰ درصد اقتصاد ایران در چنبره بخش غیر رسمی

«با وجود آنکه بر اساس گزارش مرکز آمار ایران، اشتغال قابل توجهی ظرف یک سال منجر به تابستان سال ۹۸ داشتیم ولی برابر آمارها ۳۸ درصد این اشتغال رسمی و بیش از ۶۰ درصد غیر رسمی بوده که نشان می‌دهد اشتغال ایجاد شده کیفیت و پایداری لازم را ندارد». این اظهارات را اخیراً «عیسی منصور» معاون توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ابراز داشته است؛ اظهاراتی که نشان می‌دهد به رغم آنچه در حرف و روی کاغذ عنوان می‌شود که باید مشاغل غیر رسمی را کاهش و شغل رسمی ایجاد کرد، همچنان این گونه مشاغل به شدت رشد می‌کنند و درصد قابل توجهی از اشتغال کشور غیر رسمی است.

ماهیت اقتصاد خاکستری، غیر رسمی و پنهان باعث می‌شود اطلاعات درست و دقیقی درباره این بخش اقتصاد در دسترس نباشد. با وجود این برخی برآوردها نشان می‌دهد که حدود ۳۰ درصد اقتصاد ایران را اقتصاد خاکستری تشکیل می‌دهد. اقتصاد خاکستری را عمدتاً با مسائلی مثل فرار مالیاتی می‌شناسند. فعالیت‌های اقتصادی ثبت نشده نظیر کارگاه‌های کوچک یا بزرگی که با اسناد و نشانی از آنها نیست یا

شغل دانست. شغل فقط این نیست که فردی کاری داشته باشد و حقوقی بگیرد، بلکه شغل با بحث بیمه و مزایای شغلی معنا پیدا می‌کند. درآمد اشتغال باید تامین کننده هزینه‌های کل دوران زندگی فرد باشد.

اشتغال غیر رسمی، پایدار نیست

«علیرضاحیدری» کارشناس روابط عملا اشتغال پایدار تلقی نمی‌شود، می‌گوید: در اشتغال پایدار باید تعهدات امروز و آینده شغل دیده شود. اشتغال پایدار تامین کننده هزینه‌های امروز و پیش‌بینی هزینه‌های آینده است. افراد در زمان اشتغال باید بخشی از بدی گذشته خود را پرداخت کرده و بخشی از درآمد را برای نیازهای آینده خود بگذارند. در واقع این افراد وقتی در دوران اشتغال نبودند، مصرف کننده بودند، بنابراین باید بخشی از درآمدها هزینه‌های گذشته را بپردازند.

وی تاکید می‌کند: درآمد اشتغال باید تامین کننده هزینه‌های کل دوران زندگی فرد باشد؛ از بدو تولد تا زمان مرگ. بدی گذشته باید پرداخت شود و برای آینده نیز باید بخشی از درآمدها هزینه شود. در اشتغال ایجاد شده این ضریب، ضریب مخاطره‌ناگیزی است. به هر دلیل نتوانسته‌ایم اشتغال پایدار ایجاد کنیم. این مساله باید واکاوی و

اشتغال غیر رسمی در آمدی حد کفایت نیست. چنین اشتغالی ناپایدار است و با تغییر شرایط اقتصادی به شدت آسیب پذیر و در معرض از بین رفتن است

دلایل، مشکلات و تبعات آن بررسی شود. این کارشناس روابط کار با بیان اینکه استراتژی ما برای ایجاد اشتغال باید ایجاد اشتغال رسمی و پایدار باشد، عنوان می‌کند: وقتی ادعا می‌شود بیش از ۸۰۰ هزار شغل جدید ایجاد شده باید آن را دقیقاً مورد بررسی و ارزیابی قرار دهیم. اول اینکه وقتی صحبت از ایجاد بیش از ۸۰۰ هزار شغل می‌کنیم توجه داشته باشیم که آمار اشتغال خالص را باید محاسبه کرد. در واقع اشتغال خالص را باید به عنوان ضریب موفقیت خود در نظر بگیریم. به این صورت آمار اعلامی به صورت دقیق نمی‌تواند نشان دهنده موفقیت باشد. با این همه اگر فرض را بر این بگذاریم که واقعا بیش از ۸۰۰ هزار شغل ایجاد شده باشد، وقتی می‌بینیم درصد بالایی از این مشاغل غیر رسمی هستند، هشدار دهنده است.

به گفته او، اشتغال غیر رسمی در آمدی را ایجاد می‌کند که در حد کفایت نیست. چنین اشتغالی ناپایدار است و با تغییر شرایط اقتصادی به شدت آسیب پذیر و در معرض از بین رفتن است.

حیدری با اشاره به طرح‌هایی که مبتنی بر وام در حوزه اشتغال اجرا می‌شوند، می‌گوید: در دولت‌های قبل و دوره آقای احمدی‌نژاد نیز ما طرح‌های مشابه طرح‌هایی که اکنون اجرا می‌شود را داشته‌ایم. در زمان آقای صفدر حسینی، طرح ضربتی ایجاد شغل اجرا شد و حدود یک هزار میلیارد تومان منابع صرف تسهیلات اشتغال شد اما ضریب موفقیت آن کمتر از ۲۵ درصد بود. بعد از آن در زمان آقای جهرمی شاهد اجرای طرح بنگاه‌های زودبازده بودیم که برای این کار نیز هزارها میلیارد تومان پول خرج شد اما عملاً اتفاقی ویژه‌ای رخ نداد.

وی ادامه می‌دهد: دادن وام ضرورتاً منجر به ایجاد شغل پایدار نمی‌شود. در واقع تامین منابع یکی از مولفه‌های ایجاد شغل است. حال آنکه وقتی قرار است شغل پایدار ایجاد کنیم باید مولفه‌های مختلفی مدنظر قرار گیرد. حیدری می‌گوید: عمدتاً در مورد کسب و کارهای جدید این نگاه باید وجود داشته باشد که ایجاد یک بنگاه را به مثابه کاشت نهالی در نظر بگیریم که نیازمند نگهداری است. در کشورهای توسعه یافته وقتی قرار است چنین کمک‌هایی صورت گیرد یک بازده زمانی عمدتاً از پنج سال در نظر می‌گیرند و شرایط کسب و کار ایجاد شده را می‌سنجند. بررسی می‌شود که یک کسب و کار عملاً توانسته خود را با شرایط تطبیق دهد و از مشکلات عبور کند یا نه؟ وقتی این امر تایید شد حمایت‌هایی برای بهبود کار و ماندن آن در نظر می‌گیرند. بدون توجه به مولفه‌های مختلف دخیل در موفقیت یا عدم موفقیت یک کسب و کار با تکیه صرف به بحث وام‌دهی ممکن است عملاً منابع خود را هدر دهیم و اشتغال پایدار نیز ایجاد نکنیم.

ایجاد شغل با دادن مستمری

تعاریف مختلفی درباره کار کردن وجود دارد. اگر بنا باشد تعاریف کلاسیک را بدون در نظر گرفتن جوانب

اشتغال پایدار تامین کننده هزینه‌های امروز و پیش‌بینی هزینه‌های آینده است. افراد در زمان اشتغال باید بخشی از بدی گذشته خود را پرداخت کرده و بخشی از درآمد را برای نیازهای آینده خود بگذارند

مختلف در نظر بگیریم، هر کسی که کاری می‌کند و پولی می‌گیرد شغالی است اما در واقع کار کردن فعالیتی برای تامین حداقل‌های زندگی است و اگر نظام تامین اجتماعی و برقراری مستمری وجود دارد، به معنای آن است که نباید کار را فعالیتی برای همان دوران کار کردن در نظر گرفت، بلکه کار کردن تامین کننده نیازهای آینده افراد نیز هست. شغل بی کیفیت که اینجا به شغلی اطلاق می‌شود که فرد با انجام آن حقوق کافی نمی‌گیرد و مهم‌تر از آن مشمول بیمه نمی‌شود، به گونه‌ای شبیه این است که پولی را موقتاً به افراد بدهند تا زندگی کنند، بدون اینکه آینده آنها تضمین شود. این درست است که تعداد بالای بیکاران در ایران لزوم ایجاد هر چه بیشتر شغل را ضروری می‌کند اما شاید به جای ایجاد ۸۰۰ هزار شغلی که دو سومش قرار است از بین برود، بهتر آن است نیمی از چنین مشاغلی را ایجاد کرد و اطمینان یافت که این شغل‌ها پایدار و تامین کننده نیازهای افراد است. علاوه بر این باید توجه داشت رشد مشاغل غیر رسمی که تابعی از گسترده‌ی اقتصاد غیر رسمی، پنهان یا خاکستری است عملاً باعث می‌شود درصد بالایی از منابع حاصل نشوند. با تشدید تحریم‌های نفتی، بودجه ایران عملاً باید بر مبنای درآمد‌های مالیاتی بسته شود. شواغل غیر رسمی، چه صاحبان شغل و چه کارگران مشغول در این مشاغل، عملاً مالیات نمی‌دهند و در واقع بخشی از فرار مالیاتی در ایران را تشکیل می‌دهند. اگر به موارد این چنینی توجه نشود، دادن وام به افراد برای ایجاد شغل هدر دادن منابع است و گریه از کار مشکل بیکاری در ایران باز نخواهد شد.

اخبار کارگری

تجمع کارگران هفت تپه مقابل فرمانداری شوش

کارگران مجتمع کشت و صنعت نیشکر هفت تپه صبح دیروز (یکشنبه، ۲۶ آبان) ابتدا مقابل فرمانداری شوش حضور یافتند و سپس به محل کار خود بازگشتند.

به گزارش ایلمنا اعتراض‌های کارگران این مجتمع از دو هفته پیش و پس از عدم پرداخت دستمزدهای شهریور و مهر ماه آغاز شد. با این حال بخش‌های مختلف این کارخانه فعال هستند و کارگران پس از برگزاری تجمع در محل کار خود حاضر می‌شوند. کارگران درباره دلایل اعتراض خود گفتند: خواستار آن هستیم که شرکت مجتمع کشت و صنعت نیشکر هفت تپه تبدیل به سهامی عام شود تا ۴۹ درصد از سهام آن به کارگران واگذار شود. همچنین می‌خواهیم که چند کارگری که اخراج شده‌اند، به سر کار بازگردند و قرار دادهایشان تعدیل شود.

آنها افزودند: به نظر می‌رسد که رئیس جدید سازمان خصوصی‌سازی هنوز نتوانسته به حواشی که حول این شرکت وجود دارد، رسیدگی کند. از این رو به صراحت از ایشان می‌خواهیم که به شهرستان شوش بیایند و با کارگران دیدار کنند.

کارگران معترض هفت تپه ادامه دادند: پیشتر از رئیس قوه قضاییه هم خواسته بودیم که به شهرستان شوش سفر کنند تا ما مشکلات خود را با ایشان مطرح کنیم. امیدواریم که رسیدگی به خواسته‌های کارگران این مجتمع در اسرع وقت در دستور کار مسئولان استان و کشور قرار گیرد، چرا که کارگران احساس می‌کنند که صداایشان شنیده نشده است.

معاون دبیر کل خانه کارگر:

نیازمند قانون کار فراگیری هستیم

معاون دبیر کل خانه کارگر در امور استان‌ها گفت: قانون فعلی کار توان شناسایی اشتغال‌های نوین را ندارد و نیازمند قانون کار فراگیری هستیم. حسن صادقی به این امر گفت: تشکیلات کارگری کشور موفق اصلاح و بازنگری قانون کار است. در حوزه اشتغال شاهراه اشتغال‌های نوین و جدیدی در کشور هستیم و اشتغال‌هایی که در حوزه مجازی و استارت‌آپ‌ها قرار دارند، حدود دو تا سه میلیون کارگر را به کار گرفته‌اند.

وی خاطر نشان کرد قانون کار نسبت به شناسایی این شرکت‌ها توان لازم را ندارد لذا نیاز به قانون کار فراگیری داریم و زمان آن رسیده که بیدریب اصلاح قوانینی که در حوزه کارگری وجود دارند، باید انجام شود. وی اظهار داشت: امسال تشکیلات کارگری کشور کارهای اساسی انتخابات مجلس، تغییر قانون کار و نحوه عملکرد در این حوزه را در پیش رو دارد و باید فصل ششم قانون کار اصلاح شود و سایر فصول آن هم بر اساس موضوعات روز حوزه کارگری مورد بازنگری قرار بگیرد. صادقی به ناسامانی‌هایی که در زمینه جذب به کارگیری نیروی کار وجود دارد هم اشاره و اضافه کرد: این ناسامانی‌ها به قانون بر نمی‌گردد. اگر اقتصاد پویا و توسعه محور بوده و از رونق برخوردار باشد، کارگر امنیت شغلی و بهره‌وری خواهد داشت.

گزارش مرکز آمار نشان داد:

ترک آزادی کار ۳۱۴ هزار نفر در سال‌های ۹۰ تا ۹۵

یکی از اساسی‌ترین و مهم‌ترین شاخص‌های بازار کار، نرخ بیکاری است و یکی از عوامل مهم و موثر بر آن پدیده «ترک شغل» است. ترک شغل ممکن است در جهت رونق بازار کار و تلاش فرد شاغل برای جست‌وجوی کار بهتر یا در مقابل به دلایل راکد بازار، نارضایتی شغلی، تحصیل یا سایر موارد باشد. کارشناسان، دلایل ترک شغل را به دو دسته آزادی (اختیاری) و غیر آزادی (غیر اختیاری) تقسیم می‌کنند. خیرگزاری تسنیم با استفاده از نتایج طرح آمارگیری نیروی کار مرکز آمار ایران طی سال‌های ۹۰ تا ۹۵ به بررسی اثر بیکاران قبلاً شاغل (به ویژه بیکاران آزادی) در میزان بیکاری کشور پرداخته شده است. نتایج طرح آمارگیری نیروی کار سال ۹۵ مرکز آمار ایران نشان می‌دهد که از حدود ۱۰ میلیون نفر که قبلاً شاغل بوده‌اند، تعداد ۳۱۴ هزار و ۲۹۳ نفر (۱۸،۱ درصد) به صورت آزادی و یک میلیون و ۴۲۵ هزار و ۱۴۱ نفر (۸،۹ درصد) به صورت غیر آزادی شغل خود را ترک کرده‌اند.

جالب این بود که نرخ تورم نشان بسیار اندک بود و دنبال افزایش حقوق نبودند. پورموسی در پایان بر ضرورت کاهش فاصله بین حداقل مزد و خط معیشت کارگران تاکید کرد و از شورای عالی کار خواست تا حداقل دستمزد سال ۹۹ را به میزانی افزایش دهد که هزینه‌های معیشت خانوارهای کارگری را جبران کند.

نیز به دلیل نقصان ماشین‌آلات غیر فعال شدند. پیگیری و حل و فصل مشکلات بنگاه‌های اقتصادی برای صیانت از نیروی کار و تثبیت اشتغال و پایداری تولیدی و حفظ حیات اقتصادی بنگاه‌ها امری حیاتی برای اقتصاد کشور است. این موضوع از اولویت‌های کار گروه تسهیل و رفع موانع تولید استان‌های کشور و کار گروه ملی است. بر این اساس از کل این واحدهای غیر فعال، در سال ۹۷، یک هزار و ۷۲۶ واحد به چرخه تولید بازگشتند. در ۶ ماهه اول امسال نیز ۵۲۹ واحد صنعتی دوباره فعال شده‌اند. طبق برنامه مصوب برای وزارت صنعت، تا پایان امسال باید ۱۳۳۴ واحد صنعتی به مدار تولید بازگردند. این واحدها، با اقدامات دولت دوباره فعال شده‌اند.

کارگران بین مهار تورم و افزایش دستمزد، اولی را انتخاب می‌کنند

دومین جلسه کمیته دستمزد، امروز به منظور بررسی راهکارهای ترمیم حقوق و دستمزد جامعه کارگری برگزار خواهد شد. اعضای کمیته دستمزد سال گذشته رقم سه میلیون و ۷۶۰ هزار تومان را به عنوان هزینه ماهانه معیشت کارگران اعلام کردند. یک فعال حوزه کار با بیان اینکه جامعه کارگری به افزایش دستمزدها فکر نمی‌کند، گفت: امروز کارگران خواهان مهار تورم و کاهش هزینه‌های زندگی‌شان هستند.

رحمت‌اله پورموسی در گفت‌وگو با ایسنا، درباره هزینه سبد معیشت کارگران اظهار کرد:

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی:

حمایت از بنگاه‌های اقتصادی نیازمند ۳۲۴ هزار میلیارد تومان اعتبار است

حمایت از بنگاه‌های مشکل دار برای حفظ اشتغال موجود مهمترین رویکرد وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی برای امسال است و بر این اساس پیش‌بینی شده، حمایت از یک هزار و ۶۷۸ بنگاه اقتصادی با ۳۱۵ هزار نفر کارگر شغلا، ۲۲۴ هزار میلیارد تومان اعتبار نیاز دارد.

به گزارش روابط عمومی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، بررسی‌های انجام شده در چند سال گذشته از واحدهای صنعتی نشان می‌دهد که آنها به دلیل دشواری و روابط

اقتصادی محدود بین‌المللی، نتوانسته‌اند تولیدات خود را با فناوری‌های روز تطبیق دهند و محصولات خود را روانه بازارهای خارجی کنند. همچنین به دلیل تامین نشدن مواد اولیه، هزینه تولید نهایی نیز افزایش یافته و از طرفی رکود تورمی موجب شده که واحدهای صنعتی با مشکل روبه‌رو شوند و در نتیجه تعطیلی برخی بنگاه‌ها و تعدیل نیروی کار را به دنبال داشته است.

بر اساس آمار، در کل کشور ۴۴ هزار و ۴۲۲ واحد صنعتی

دستمزد کارگران باز هم با واقعیت‌های زندگی کارگران فاصله داشت. به اعتقاد این فعال حوزه کار، هزینه ماهانه سبد معیشت کارگران به هفت میلیون تومان رسیده و کمیته دستمزد بدون مصطلحت‌اندیشی‌ها باید رقم واقعی سبد هزینه خانوارها را اعلام کند.

پورموسی در عین حال با بیان اینکه کارگران به دنبال افزایش دستمزد نبوده و نیستند، گفت: جامعه کارگری دنبال بالا رفتن دستمزدها نیست، بلکه مهم‌ترین خواسته جامعه کارگری این است که تورم مهار و صفر شود. اگر تورم نداشته باشیم و هزینه‌های سبد معیشت

به بهره‌داری رسیده‌اند. ۲۳ درصد از کل این واحدها برابر با ۱۰ هزار و ۳۸۰ واحد غیر فعالند که در آنها ۱۷۸ هزار و ۶۲۸ نفر شاغل بودند. ۶۲ درصد از این واحدهای صنعتی تا سال ۹۵ غیر فعال شدند و ۳۸ درصد از آنها نیز از سال ۹۶ به بعد تعطیل شدند. ۷۷ درصد از این واحدها، معادل با هشت هزار و ۱۲ واحد صنعتی، به دلیل مشکل کمبود نقدینگی تعطیل شدند. ۱۶ درصد به خاطر بازار نداشتن محصولات‌شان، سه درصد به دلیل اختلاف شرکاء و تامین مواد اولیه و یک درصد